

**YANGI O‘ZBEKISTONDA TA‘LIM MUASSASALARIDA BERILAYOTGAN
E‘TIBOR VA TALABALARNI IMLIY FAOLYATGA YO‘NALTIRISH**

M.S.Bo‘rixadjayeva

Toshkent davlat transport universiteti, Iqtisodiyot fakulteti

“Transport iqtisodiyoti” kafedrasida assistenti

bmalokhat77@mail.ru

+998971957779

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi kunda yangi o‘zbekistonda ta‘lim berilayotgan e‘tibor hamda talabalarning ilmiy faoliyatini tashkillashtirish uslublari tashkil etishda ilmiy ishlarning ahamiyati ko‘rsatib o‘tilgan. Talabalarni ilmiy faoliyatga yo‘naltirish usuli sifatida ilmiy jamoatchilikka o‘zini ko‘rsatishga, ilmiy muhokamada, davra suhbatlarida tajriba orttirishga yordam berishi ta‘kidlab o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Ilmiy tadqiqot, ijodiy faoliyat, pedagogik texnologiya, Ilmiy ishlar, ilmiy yondashuv, metodik usul.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O‘zbekiston xalqiga Murojaatnomasida ta‘limga alohida to‘xtalib ta‘lim sifatini oshirish – Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to‘g‘ri yo‘lidir deb takidlagani ta‘limga davlat tomonidan alohida e‘tibor qaralishini ko‘ramiz.

Yusuf Xos Hojib bobomiz aytganlaridek:

“Zakovat bor joyda ulug‘lik bo‘ladi,

Bilim bor joyda buyuklik bo‘ladi”.

Shuning uchun ushbu sohada boshlagan islohotlarimizni davom ettirishimiz, ta‘lim dargohlariga borib, o‘qituvchi va murabbiylar bilan ko‘proq muloqot qilib, o‘quv-tarbiya ishlari sifatini oshirish bo‘yicha ular qo‘ygan masalalarni birgalikda hal etishimiz kerak.

2023 yilga yurtimizda “Insonga e‘tibor va sifatli ta‘lim yili”, deb nom berishni taklif qilaman deb ta‘kidladi. Prezident parlamentga murojaatnomasida ta‘lim masalasiga alohida urg‘u qaratdi. Bu albatta o‘zida kelayotgan yoshlarda ilmga bo‘lgan qiziqishlarga keng yo‘l ochildi desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

«Ta‘lim sifatini oshirish – Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to‘g‘ri yo‘lidir! Ushbu sohada boshlagan islohotlarimizni davom ettirishimiz, ta‘lim dargohlariga borib, o‘qituvchi va murabbiylar bilan ko‘proq muloqot qilib, sifatni oshirish bo‘yicha ular qo‘ygan masalalarni birgalikda hal qilishimiz kerak deb ta‘kidlab o‘tkanlari bejiz emas bu bilan o‘zbekistoni kelajagini ta‘lim bilan

qurishimizga yaqol misol bo'la oladi deb oylaymiz. Shu yurtda yashayotgan har bir insonning tinch va baxtli hayot kechirishi, uning sog'lig'i joyida bo'lishi, yaxshi ta'lim olishi, oilasini tebratishi uchun qanday sharoit kerak bo'lsa, hammasini yaratib berishga harakat qilyapmiz va bu yo'ldan aslo to'xtamaymiz. Biz Yangi O'zbekistonni “ijtimoiy davlat” tamoyili asosida qurishni maqsad qilyapmiz. Buni Konstitusiyada mustahkamlashimiz kerak.

Ijtimoiy davlat bu, eng avvalo, inson salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun teng imkoniyatlar, odamlar munosib hayot kechirishiga zarur sharoitlar yaratish, kambag'allikni qisqartirish, demakdir. Shu bois, birinchi navbatda, e'tiborni Yangi O'zbekiston uchun eng katta investitsiya bo'lgan ta'limni qo'llab-quvvatlashga qaratamiz. “Najot – ta'limda, najot – tarbiyada, najot – bilimda. Chunki, barcha ezgu maqsadlarga bilim va tarbiya tufayli erishiladi”.

Ma'rifatparvar jadid bobolarimizning bu so'zlari deputat va senatorlarimiz, siyosiy partiyalar, mahalliy kengashlar, butun davlat apparati, keng jamoatchilikning amaliy harakatiga aylanishi kerak. Shu bois, maktablarda ta'lim sifati hamda jamiyatda o'qituvchi kasbining nufuzini oshirish, muallimlarning sharoitlarini yaxshilash 2023 yildagi eng asosiy vazifalarimizdan biri bo'ladi.

O'zbekistonda davlatning bu sohadagi siyosati va Ta'limni isloh qilish Konsepsiyasi O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan 1997 yil 29 avgustda qabul qilingan «Ta'lim to'g'risida»gi yangi tahrirdagi Qonun hamda Kadrlar tayyorlash milliy dasturida o'z aksini topdi. Ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lgan ilmiy tadqiqot inson dunyoqarashini o'zgartirish, nazariy g'oyalarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish, jamiyat taraqqiyotini ilgarilashiga ta'sir qiluvchi omildir. Talabalarning ijodiy kuchlari va qobiliyatlarini yuzaga chiqaruvchi ilmiy faoliyat jarayonini takomillashtirish ularni yetuk mutaxassis sifatida shakllanishiga yordam beradi. Bu esa ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil qilish usullarini tahlil etish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Talabalarning ilmiy tadqiqotini tashkil qilish masalalarini o'rganishda tarixiylik va mantiqiylik, analiz va sintez, umumlashtirish, taqqoslash kabi mantiqiy usullardan foydalanilgan.

O'zbekistonda “Ta'lim to'g'risida”gi Qonunning yangi tahriri qabul qilinishi, fan, ta'lim va ishlab chiqarishning mutanosibligini ta'minlash mexanizmlaridan samarali foydalanishga e'tiborni kuchayib borayotganligi, mutlaqo yangicha mazmun va shakldagi Prezident maktablari, Ijod maktablari, yangi oliy o'quv yurtlari, nufuzli xorijiy universitetlarning filiallari, yetakchi xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda qo'shma ta'lim dasturi bo'yicha kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yildi. Oliy ta'limni 2030 yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasida bo'lajak mutaxassislarning o'z yo'nalishlarida

tadqiqotchilik ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lishi oliy ta‘limni rivojlantirishning strategik vazifalari qatorida keltirilgan. V.V.Krayevskiy ilmiy tadqiqotlarni "tizimli, maqsadga muvofiq" hodisa sifatida ta‘kidlaydi. Ijodning maxsus shakli bo‘lgan ilmiy tadqiqot jarayoni o‘ziga xos metodologik xarakterga ega. U subektning borliq hodisalarini qay darajada bilishida namoyon bo‘ladi. Ilmiytadqiqot jarayonida subekt obektga faol, izchil ta‘sir ko‘rsatadi, yangilikni yaratadi yoki kashf etadi. Talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlariga yo‘naltirish ikki yo‘nalishda amalga oshirilishi mumkin: birinchisi, bevosita dars jarayonida: seminar, amaliy mashg‘ulot darslarida muammoli darslarni tashkil etish, muammoli vazifalarni qo‘yib, ularni yechishga undash, talabalarning mutaxassisligi yoki biror fan doirasida o‘quv loyiha (dars ishlanma, texnologik xarita, elektron qo‘llanma)larini yaratishga erishish; – ikkinchisi, darsning mantiqiy davomi bo‘lib, darsdan tashqari vaqtda o‘quv-tadqiqot faoliyatini amalga oshirish: mustaqil ish, referat, kurs ishi, ilmiy, o‘quv-tadqiqot ish larini bajarish, olimpiada va ko‘rgazmalarda o‘z chiqishlari va konferensiyalarda ilmiy maqolalari bilan ishtirok etish. Ayniqsa konferensiyalar talabalarni ilmiy tadqiqot ishiga yo‘naltirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy ishlar - (inglizchada academic conference) bu ilmiy faoliyatni tashkil etish shakli bo‘lib, unda olimlar, tadqiqotchilar, talabalar o‘z ishlarini taqdim etadilar va muhokama qiladilar. Konferensiyalar va boshqa ilmiy forumlarda qatnashish tadqiqotchi, talabalarga tadqiqotchiga ilmiy jamoatchilikka o‘zini ko‘rsatishga, ilmiy muhokamada, bahslarda tajriba orttirishga, nutqini charxlashga, ilmiy seminar va dissertatsiya himoyalari jarayonida nutq so‘zlash va savollarga javob berishga tayyorgarlik ko‘rishga yordam beradi. Shuningdek o‘z ilmiy izlanishlarini ommalashtirish imkonini beradi. Yodda tutish kerakki, konferensiyalar va boshqa ilmiy forumlar, bu ma‘lum bir fan sohasidagi masalalarni muhokama qilish, muammoni hal qilish yo‘llarini birgalikda izlashdan iborat bo‘lgan tadbirdir. Konferensiyalar turli shakllarda o‘tkazilishi mumkin:jamoat hisobotlarni tinglash va ularni muhokama qilish uchun ma‘lum bir joyda va ma‘lum bir vaqtda yig‘ilishadi; talabalar o‘z ishlarini portalga joylashtiradilar, munozara masofadan turib ham amalga oshiriladi (onlayn shaklda).

Ilmiy ishlarga tayyorgarlik talabalar uchun foydalidir, chunki talaba tadqiqot mavzusiga chuqurroq kirib boradi, yangi bilimlarni oladi. Turli shahar va ta‘lim muassasalarida talabalar uchun ilmiy-amaliy konferensiya dasturi farq qilishi mumkin, ammo tadbirni tashkil etishning ma‘lum tartibi mavjud, ular quyidagilardan iborat: kirish qismi, tadbirni ochish; konferensiya ishtirokchilarini tabriklash; ilmiy dokladlar; munozaralarning seksiya ya‘ni bo‘limlarga bo‘lingan holda o‘tkazilishi va shu asosda umumiy xulosa va takliflar beriladi. Har bir ma‘ruzachiga uning ma‘ruzasi uchun yarim soatgacha vaqt beriladi. Oxirgi ishtirokchining nutqidan so‘ng, bo‘limda munozara o‘tkaziladi. Barcha bo‘limlarning ish natijalariga ko‘ra umumiy natija

sarhisob qilinadi. Ko‘pincha Ilmiy ishlarlar dasturlarida ekskursiyalar ham mavjud bo‘ladi.

Shuni ta’kidlash lozimki, Ilmiy ishlarda qatnashish talabalarga ko‘p imkoniyatlar beradi. Birinchidan, katta auditoriya, olimlar oldida ma’ruza qilish va o‘z nuqtai nazarini himoya qilish tajribasiga ega bo‘lishadi, ikkinchidan, muntazam nutqlar jarayonida talaba notiqlik qobiliyatlarni rivojlantira oladi, uchinchidan, xatolarni tuzatish, to‘rtinchidan, savol-javoblar jarayonida noaniqliklar yoki shubhali fikrlarni ko‘rsatiladi, beshinchidan, talaba tadqiqotda yo‘l qo‘yilgan kamchiliklarni aniqlash va tuzatish imkoniyatiga ega bo‘ladi, oltinchidan, ommaviy tadbirlarda hamfikrlar orasida yangi do‘stlar orttirishi mumkin, yettinchidan, kelajakda foydali bo‘ladigan foydali hamkorlik va aloqalarga ega bo‘lishi, shuningdek, tijoriy shartnomalar tuzish ham mumkin.

Ilmiy-amaliy konferensiyalar Ilmiy ishlarlardan farqli ravishda amaliy vazifalarni muhokama qilishga qaratilgan. Bunday anjumanlar talabalarga nazariyani amalda qo‘llashni o‘rganishga yordam beradi. Yosh tadqiqotchilarning ilmiy anjumanlarda ishtirok etishi ularning ishlari kengroq auditoriyaga yetib borishga erishiladi. Bu talabalarni nutqini yanada puxta ishlashga, ularning notiqlik qobiliyatlari charxlanishga olib keladi. Anjuman davomida talaba o‘z ishini umumiy ilmiy jihatdan ko‘ra oladi va o‘zi uchun tegishli xulosalar chiqaradi. Oliy ta’lim muassasalarida tashkil etiladigan an’anaviy talabalar konferensiyalari g‘oyat muhim ahamiyatga ega. Shu orqali talabalarning ilmiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishi, layoqati aniqlanadi, talabalarning ilmga bo‘lgan ishtiyoqi ortadi. “Ilmiy-tadqiqot faoliyati insonga o‘z-o‘zini anglash, o‘z-o‘zini baholashga amaliy yordam beradi, ya’ni agar inson haqiqiy olim bo‘lishni istasa, o‘zining ehtiros va intilishlarini boshqarishi, oqilona, samarali va optimal qarorlar qabul qilishi, ezgulikka xizmat qiladigan evristik faoliyat bilan mashg‘ul bo‘lishi lozim. Bunday faoliyatning natijasi kashf qilish, yaratuvchanlik sifatida namoyon bo‘lgani ko‘rishimiz mumkin.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturi 3 bosqichdagi islohotlar asosida amalga oshirildi. 1-bosqich – 1997-2001 yillarda dasturni amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan huquqiy-meyoriy, ilmiy-metodik, moliyaviy-moddiy shart-sharoitlar yaratildi. Buning uchun davlat tomonidan qo‘shimcha ravishda 65 milliard so‘m mablag‘ sarf qilindi.

Bu bosqich kadrlar tayyorlash dasturining moddiy-texnik ba’zasini yaratish davri deb nomlandi. 2-bosqich – 2001-2005 yillarni o‘z ichiga olib, milliy dastur keng miqyosda joriy etildi. Bu bosqich Kadrlar tayyorlash milliy dasturining sifat bosqichi deb nom oldi. 3-bosqich – 2005 yildan boshlanib, undan keyingi yillarni ham o‘z ichiga olmoqda. Bu bosqichda Kadrlar tayyorlash milliy dasturi ijrosi yakuniga etkazilib, erishilgan natijalar, to‘plangan tajribalar umumlashtirilib, tahlil etilmoqda hamda shu

asosda yurtimizda yangi ta’lim tizimi yanada takomillashtirilmoqda. Shu boisdan bu bosqich ta’lim tizimini modernizatsiyalash davri deb atalmoqda.

Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi quyidagi maqsadlarni o‘z oldiga qo‘ygan:

- ta’lim tizimida kadrlarning salohiyatini har tomonlama takomillashtirish hamda o‘qituvchilar, ustozlar va ilmiy xodimlarning professional nufuzini oshirish;

- ta’lim tizimini tarkibiy qayta qurish, ta’lim va professional dasturlarni tubdan o‘zgartirish, ta’lim, fan, texnologiya, iqtisodiyot va madaniyat sohasidagi jahon yutuqlariga tayanish;

- majburiy o‘rta umumta’lim, o‘rta maxsus, professional ta’lim va tarbiya tizimiga o‘tishni ta’minlash.

«Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonunning yangi tahriri va Kadrlar tayyorlash milliy dasturi qabul qilinganidan so‘ng respublikamiz butun ta’lim tizimi, jumladan, oliy ma’lumotli kadrlar tayyorlash yo‘nalishi ham tubdan isloh qilishning aniq strategik dasturiga ega bo‘ldi.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturining O‘zbekistonga xos eng muhim xususiyati – yangi turdagi 3 yillik o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi tizimini yaratishdan iborat vazifa sobitqadamlik bilan amalga oshirildi. Zamonaviy o‘quv va ishlab chiqarish uskunalari bilan jihozlangan kasb-hunar kollejlari, akademik litseylar barpo etildi, yangi ta’lim standartlari va axborot texnologiyalari, interaktiv usullar o‘quv jarayoniga tatbiq etildi.

Oliy ta’limda bakalavriat va magistratura tizimi joriy qilindi. jahon standartlariga xos oliy ta’lim tizimiga o‘tildi. O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A.Karimovningso‘zlari bilan aytganda «Bilimdon, professional jihatdan savodli hamda g‘ayrat-shijoatli shaxslarni, o‘z mamlakatimizning chinakam vatanparvarlarini tarbiyalay oladigan, ularni buyuk milliy madaniyatning ulkan ma’naviy merosi bilan boyita oladigan, jahon fani va madaniyati durdonalaridan bahramand eta oladigan mamlakatgina, millatgina buyuk kelajakka erishishi mumkin».

Ta’lim tizimi O‘zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida»gi qonuni bilan belgilangan bo‘lib, maktabgacha ta’lim, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus va professional ta’lim, oliy professional ta’lim, oliy ta’limdan keyingi ta’lim, malaka oshirish va kadrlarni qayta tayyorlash, maktabdan tashqari ta’lim shakllarida tashkil qilindi.

Kadrlar tayyorlash Milliy dasturining amalga oshirilishi natijasida O‘zbekistonda nisbatan qisqa muddatlarda dunyoning etakchi davlatlarida ta’lim sohasida erishilgan ilg‘or yutuqlar, milliy an‘analarni o‘z ichiga olgan prinsip jihatdan yangi modeli tashkil qilindi.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlash joizki, oliy ta’lim sohasida davlat siyosatini amalga oshirish uchun bizning fikrimizcha, birinchidan, fan, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish ta’lim sohasidagi innovatsiyalar va davlatning yoshlar masalasida faol siyosati hamda unga tayangan holda amalga oshirilgan islohotlar sezilarli natijalarni bermoqda; ikkinchidan, mamlakatimiz oliy ta’lim tizimini isloh qilishning ustuvor yo‘nalishlarini yanada rivojlantirish, bunda oliy o‘quv yurtlarida qamrov darajasini kengaytirish hamda ta’lim sifatini oshirish, raqamli texnologiyalar va ta’lim platformalarini joriy etish, yoshlarni ilmiy faoliyatga jalb qilish, innovatsion tuzilmalarni shakllantirish, ilmiy tadqiqotlar natijalarini tijoratlashtirish, xalqaro e’tirofga erishish hamda boshqa ko‘plab aniq yo‘nalishlarni xorijiy tajribalar asosida qayta ko‘rib chiqish lozim. Uchinchidan, ayniqsa, ta’lim tizimidagi mavjud imkoniyatlarni saqlab qolgan holda, milliy ta’lim-tarbiya tizimiga asos solinib ta’lim sohasida yangilanish jarayoni boshlab yuborildi. Bu esa mamlakatimizda yuqori malakali milliy kadrlarni tayyorlash tizimini yanada takomillashtirishga xizmat qilayotganidan dalolat beradi. To‘rtinchidan, O‘zbekistonning ta’lim jarayoniga xorijiy davlatlarning ilg‘or tajribalari va o‘qitishning innovatsion metodlari, axborot kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etilgan holda yangidan- yangi darsliklarni yaratish, xalqaro standartlarga muvofiq ta’lim berish uslubini takomillashtirish, barcha ta’lim oluvchi va beruvchilarni axborot-kommunikatsion texnologiyalardan to‘liq foydalanish ta’minotiga, yangi texnologik o‘quv shakllari va uslublari hamda boshqa yangiliklarni keng tadbiiq etishdagi tajribasi, mamlakatda sohadagi rivojlangan demokratik davlatlar tajribasini hisobga oluvchi va ayni vaqtda O‘zbekistonning zamonaviy rivojlanishi murakkab davrining o‘ziga xos jihatlari, uzoq muddatli talablarga javob beruvchi milliy ta’lim modeli yaratilganligidan dalolat beradi. Bularning barchasi respublikamizdagi oliy ta’lim muassasalarida ta’lim jarayonini yangi sifat bosqichiga ko‘tarish uchun xizmat qiladi.

birinchidan, talabalarni ilmiy – tadqiqot usullari va ularni soha talabi va istaklari asosida tashkil etish orqali mutaxassislik kasbiy darajasi va ijodiy jarayoni takomillashtirish boradi; Ikkinchidan, ustoz-shogird tizimidagi an‘analarni saqlash va rivojlantirish, ularni zamonaviy ta’limdagi innovatsiyalar bilan uyg‘unlashtirgan holda yangi ilmiy maktablar shakllantirishni ta’minlashga xizmat qiladi; Uchinchidan, talabalarni ilmiy – tadqiqot ishlarini tashkil etishni rag‘batlantirishning iqtisodiy, texnik, tashkiliy, fundamental, moliyaviy omillari asosida tashkil etish birinchi o‘rinda iste’dodni rag‘batlantirish va kasbiy malakani rivojlantirishning asosidir;

To‘rtinchidan, xalqaro hamkorlikdagi loyihalar, xalqaro konferensiyalar, xalqaro akademik dasturlar va ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish talabalarni ilmiy faoliyatga yo‘naltirish bilan birga o‘zaro almashuv dasturlari uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi.

References

1. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni Ta’lim to‘g‘risida. qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son)
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi PF-4947-son farmoni.// O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida (qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 30.10.2020 y., 06/20/6097/1431-son).
4. Раматов, Ж.С., Хасанов, М.Н., & Жуманиёзова, Н.С. (2022). ТАЛАБА-ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ САМАРАЛИ УСУЛЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (10-2), 866-874.
5. Basin YE.Y. Tvorchestvo i empatiY. // M. 1987, 2, S.54-66.
6. Бўриходжаева, М.С. (2023). МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИДА АВТОМОБИЛ ТРАНСПОРТИ КОРИДОРЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3 (1-2), 338-345.
7. Буриходжаева, М. С. (2022). МЕТОДЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ И УЛУЧШЕНИЯ КАЧЕСТВА УПРАВЛЕНИЯ В ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ. *ЭКОНОМИКА*, 488-495.
8. Ходжаева, Н. А., Файзиев, Р. Х., & Буриходжаева, М. С. (2021). Современное состояние системы экологического мониторинга в Республике Узбекистан. *Viznes-Эксперт*, 4, 160.
9. Юлдашева, С. А., & Бўриходжаева, М. С. (2022, September). Повышение эффективности таможенной деятельности в развитии международного экономического сотрудничества. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE " THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS"* (Vol. 1, No. 1, pp. 87-91).
10. Раматов, Ж. С., Баратов, Р. У., Султанов, С. Х., Муратова, Д. А., Хасанов, М. Н., & Эрнийёзов, У. К. (2022). ЁШЛАР ЗАМОНАВИЙ МАДАНИЙ КИЁФАСИ ВА УМУМИНСОНИЙ КАДРИЯТЛАР ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-

МОХДЯТИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10), 376-386.

11. Раматов, Ж. С., Муратова, Д., Султанов, С. Ҳ., Тухтабоев, Э., Кушаков, Ф., & Хасанов, М. Н. (2022). ИЖТИМОЙ АДОЛАТ ВА ҚАДРИЯТЛАР ПЛЮРАЛИЗМИ. *World scientific research journal*, 8(1), 102-108.

12. Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Султанов, С.Ҳ., Муратова, Д.А., Хасанов, М.Н., & Эрнийёзов, У.К. (2022). ЁШЛАР ЗАМОНАВИЙ МАДАНИЙ ҚИЁФАСИ ВА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-МОҲИЯТИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (10), 376-386.

13. Джуманиёз Раматов, Розигуль Умарова, Рашид Баратов, Миршод Хасанов, Сиродж Султонов, Файзулла Кушаков ПРОБЛЕМЫ ВЛИЯНИЯ ИСЛАМА НА ТРАНСФОРМАЦИЯ СОЗНАНИЯ // Академические исследования в области педагогических наук. 2022. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problems-of-influence-of-islam-on-coding-transformation> (дата обращения: 31.01.2023).

14. Hasanov M., Tuhtaboev E. THE PERFORMANCE OF THE PERFECT MAN IN THE EASTERN RENESSANCE (ON THE EXAMPLE OF FARABI'S VIEWS) // *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*. – 2021. – Т. 2. – №. 05. – С. 1-6.

15. М.Н.Хасанов, Д.А.Ҳафизов, Р.Х.Тоиров, & Х.Қ.Болтабоев. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙ ЯШАГАН ДАВРДАГИ ИЛМ-ФАН ВА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ . *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 4(3), 137–140. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/new/article/view/627>

16. Jumaniyoz Ramatov, Rozigul Umarova, Rashid Baratov, Mirshod Khasanov, Siroj Sulstonov, & Fayzulla Kushakov (2022). MODERN REQUIREMENTS FOR THE SPIRITUAL IMAGE OF YOUNG PEOPLE AND ITS MANIFESTATION IN PRACTICE. *Academic research in educational sciences*, 3 (10), 582-586.

17. Ramatov, J.S., & Khasanov, M.N. (2022). SOCIAL ASPECTS OF PROFESSIONAL QUALITY IMPROVEMENT (ON THE EXAMPLE OF THE RAILWAY SECTOR). *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 969-976.

18. Раматов, Ж.С., Валиев, Л.А., & Хасанов, М.Н. (2022). XIX АСРДА ҲИНДИСТОНДАГИ ИЖТИМОЙ – ФАЛСАФИЙ ЖАРАЁНЛАР. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 1070-1078.

19. Жўрабоев, Н. Ю., Кушаков, Ф. А., Султанов, С. Ҳ., & Хасанов, М. Н. (2022). КОНФУЦИЙЛИК ХУСУСИЯТЛАРИДАН ХИТОЙ ФАЛСАФАСИНИНГ КЕНГАЙИШИ. *World scientific research journal*, 9(2), 37-42.